

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie do wydania pierwszego	11
Wprowadzenie do wydania drugiego	15
Wprowadzenie do wydania trzeciego	16
CZĘŚĆ I. WCZESNE LATA	19
Rozdział 1. WCZESNY ROZWÓJ SPOŁECZNY	21
Dziecko w domu	22
Style rodzicielskie	24
Wpływ przywiązania na późniejszy rozwój	26
Natura wczesnego, społecznego uczenia się	28
Różnice pomiędzy płciami	29
Grupy etniczne	34
Klasa społeczna	36
Rodzina	39
Zmieniający się charakter rodziny	39
Terapia rodzinna	40
Konflikt w rodzinie	42
Konflikt szkoła-dom	45
Szczególne zagadnienia klasy szkolnej	46
Język a rozwój społeczny	47
Szkoła i dom	49
Pytania do tekstu	50
Rozdział 2. ZABAWA	54
Cel zabawy	54
Natura zabawy	55
Kategorie zabawy	56
Zabawa a uczenie się	58
Zabawa a program szkolny	60
Strukturalizowanie zabawy małych dzieci	61
Zabawa starszych dzieci	62
Sport	63
Gry komputerowe	64
Pytania do tekstu	65
CZĘŚĆ II. CZYNNIKI KOGNITYWNE A UCZENIE SIĘ	69
Rozdział 3. FORMOWANIE SIĘ POJĘĆ A ROZWÓJ POZNAWCZY	71
Myślenie a edukacja	71
Praca Piageta	71
Faza 1. Sensomotoryczna: od urodzenia do 2 roku życia	73
Faza 2. Myślenie przedoperacyjne: od 2 do 7 roku życia	74

Faza 3. Operacje konkretne: mniej więcej od 7 do 11 roku życia	76
Faza 4. Operacje formalne: mniej więcej od 12 roku życia	77
Krytyka Piageta	79
Inne podejścia do rozwoju poznawczego	81
Przetwarzanie informacji	82
Podejścia nabywania wiedzy	83
Rozwój poznawczy a klasa szkolna	85
Zadanie nauczyciela	86
Pytania do tekstu	89
Rozdział 4. MOWA	92
Początki mowy	92
Wzbogacanie wczesnej mowy	97
Język a szkoła	98
Rola nauczyciela	99
Zasady języka	100
Znaczenie nauczania języka	101
Rodzaje kompetencji językowej	101
Język techniczny	102
Pytania nauczyciela	103
Język nauczyciela	104
Dialekty i akcenty	105
Wzbogacanie umiejętności językowych	106
Nauczyciel jako słuchacz	107
Zabawy językowe	108
Pisanie i czytanie	109
Język i inteligencja	110
Pytania do tekstu	110
Rozdział 5. INTELIGENCJA	113
Co to jest inteligencja?	113
Pomiar inteligencji	113
Badanie inteligencji	115
Modele inteligencji	120
Pomiar inteligencji ogólnej („g”)	121
Czy można poprawić I.I.?	124
Trening przygotowujący do testów inteligencji	125
Testy inteligencji a nauczyciel	126
Doskonalenie inteligencji	127
Inteligencja i myślenie	129
Czy inteligencja jest wrodzona	132
Badania nad bliźniętami	134
Podejścia Hebba i Cattella	135
Inteligencja a grupy etniczne	136
Inteligencja a czynniki społeczno-ekonomiczne	139
Płeć a różnice w inteligencji	140
Pytania do tekstu	142
Rozdział 6. KREATYWNOŚĆ	145
Co to jest kreatywność?	145
Myślenie dywergencyjne	145
Kreatywność a inteligencja	146

Testy myślenia dywergencyjnego	148
Akt kreatywności	149
Kreatywność a szkoła	152
Zachęcanie do myślenia dywergencyjnego	152
Organizacja klasy a kreatywność	154
Techniki kreatywnego uczenia	155
Pytania do tekstu	156
Rozdział 7. UCZENIE SIĘ	159
Co konstituuje uczenie się?	160
Teorie uczenia się	161
Warunkowanie sprawcze	162
Konceptualizm instrumentalny	163
Natura uczącego się	166
Czynniki afektywne	166
Motywacja	167
Wiek, płeć oraz czynniki społeczne	170
Pamięć	171
Techniki uczenia się	174
Natura materiału do nauczania się	176
Sfera poznawcza	176
Sfera afektywna	178
Sfera psychomotoryczna	179
Ocenianie	181
Natura procesu uczenia się	183
Zarządzanie procesem uczenia się	189
Nauczanie precyzyjne	189
Dziecko z problemami w uczeniu się	191
Dzieci z niskimi wynikami I.I.	192
Uczenie dzieci z niskimi wynikami I.I.	193
Dzieci opóźnione w osiągnięciach	194
Pomaganie dzieciom opóźnionym w osiągnięciach	197
Pytania do tekstu	199
CZĘŚĆ III. CZYNNIKI AFEKTYWNE	205
Rozdział 8. OSOBOWOŚĆ	207
Początki osobowości	207
Rola rodziców	209
Stała natura temperamentu	209
Podejścia do osobowości	210
Linijka czy termometr?	211
Cechy osobowości	211
Praca H.J. Eysencka	212
Praca R.B. Cattella	213
Zalety i wady podejścia opartego na cechach	214
Cechy osobowości a uczenie się	215
Wymiar ekstrawersja–introwersja	216
Wymiar neurotyzm–stabilność	217
Podejście oparte na cechach a różnice indywidualne	219
Modyfikacja cech osobowości	219
Osobowość a sukcesy w nauce	221

Styl poznawczy	222
Teorie stylu poznawczego	223
Styl poznawczy a uczenie się	227
Stany osobowości	228
Argumenty przeciwko stałości w osobowości	229
Zachowanie celowe i paracelowe	229
Podejście oparte na stanach a doradztwo	231
Podejście psychodynamiczne	232
Zygmunt Freud	233
Osobowość a motywacja	237
Motywacja i wzmocnienie	238
Toria motywacji Masłowa	239
Styl atrybucyjny	241
Reakcja nauczyciela na sukces i niepowodzenie u dzieci	243
Nastrój	244
Nauczyciele też mają nastroje	245
Zainteresowania	246
Postawy	248
Postawy a obrona ego	249
Postawy a zachowanie	250
Dysonans poznawczy	251
Zmiana postaw	252
Pytania do tekstu	254
Rozdział 9. WARTOŚCI A ROZWÓJ MORALNY	257
Czym są moralność i wartości?	257
Początki systemów wartości	258
Sześć faz rozwoju moralnego wg Kohlberga	259
Pomiar rozwoju moralnego	260
Krytyka Kohlberga	262
Rola nauczyciela	264
Niektóre szczególne problemy moralne	264
Uczenie moralnego zachowania	267
Pytania do tekstu	268
Rozdział 10. SELF	271
Definiowanie <i>self</i>	271
Co determinuje <i>self</i>	273
Znaczenie uczenia się w pojęciach samego siebie	273
Czy możemy poznać nasze prawdziwe <i>self</i>	275
Teoria <i>self</i> Carla Rogersa	275
Konflikt organizmów pomiędzy dzieckiem i innymi ludźmi	277
Pomiar <i>self</i>	277
George Kelly i <i>self</i>	279
Konstrukty można zmieniać	282
Samoocena	283
Rozwój samooceny	283
Uwarunkowania samooceny	284
Wartość dla nauczyciela	285
Inne czynniki wpływające na samoocenę	286
Wzbogacanie samooceny	287

Samoocena to nie to samo co próżność	288
Ocenianie samooceny	289
Samoocena a nadmierna pewność siebie/zbyt mała pewność siebie	290
Dojrzałość <i>self</i>	291
Osiem stadiów Eriksona a dojrzałość	292
Wiek dzieci a stadia Eriksona	292
Dojrzałość <i>self</i> a szkoła	293
Definiowanie dojrzałej osobowości	295
Tożsamość <i>self</i>	296
Uczenie się bycia dorosłym	297
Rozumienie młodzieży	298
Pomieszanie ról	299
Wiedza i bycie	300
Pytania do tekstu	301
CZĘŚĆ IV. SPOŁECZNA INTERAKCJA, RELACJE NAUCZYCIEL-DZIECKO I OSO-	
BOWOŚĆ NAUCZYCIELA	305
Rozdział 11. ZACHOWANIE SPOŁECZNE A UMIEJĘTNOŚCI SPOŁECZNE	307
Interakcje diadowe	307
Społeczna interakcja pomiędzy nauczycielem i dzieckiem	309
Status społeczny	310
Status społeczny a szkoła	313
Zbędne podkreślanie pozycji nauczyciela	314
Konformizm społeczny	314
Nonkonformizm	315
Grupa rówieśnicza	318
Szkoła a konformizm	319
Lekcja jako spotkanie społeczne	320
Świadomość społecznej interakcji	321
Pięciostopniowa sekwencja zdarzeń	322
Natura komunikacji	323
Analiza interakcji	324
Role społeczne	328
Konflikt ról	329
Społeczne uczenie się i modele ról	331
Kopiowanie modeli ról	332
Wzorce przyjaźni w klasie szkolnej	333
Podgrupy w klasie	334
Niewłaściwe przyjaźnie i nietowarzyskie dziecko	336
Znęcanie się	337
Dziecko lubiane	340
Socjometria	340
Umiejętności społeczne	342
Asertywność	343
Reagowanie na sytuacje społeczne i ich ocena	344
Właściwa atmosfera w treningu umiejętności społecznych	346
Nauczanie poprzez odgrywanie ról	347
Znaczenie społecznego ciepła	348
Umiejętność odstawiania się	348
Pytania do tekstu	349

Rozdział 12. DORADZTWO I PORADNICTWO EDUKACYJNE	353
Doradztwo w szkole	353
Kwestia poufności	354
Znaczenie współczucia	356
Proces doradczy	357
Kategoryzacja problemu dziecka	357
Rola doradcy	358
Problemy stojące przed doradcą	361
Siły społeczne a konflikty	362
Doradztwo zawodowe	364
Fazy rozwojowe w wyborze zawodu	365
Rola doradcy w poradnictwie zawodowym	366
Wychowanie seksualne	369
Pytania do tekstu	372
Rozdział 13. KIEROWANIE KLASĄ I JEJ KONTROLA	375
Zachowanie sprawiające problemy	375
Definiowanie zachowania sprawiającego problemy	376
Techniki modyfikacji zachowania	377
Pochodzenie niepożądanych zachowań celowych	379
Określanie dwóch stron problemu	380
Podejście ekobehawioralne	381
Zastrzeżenia co do technik modyfikacji zachowania	382
Kontrakty wykonania	385
Ogólne uwagi dotyczące modyfikacji zachowania	387
Inne aspekty kierowania klasą i jej kontroli	389
Stosowanie kar	394
Efektywne sankcje	394
Prawo naturalnych konsekwencji	396
Problemy wynikające z zachowania grupy	397
Fizyczna konfrontacja	399
Wagarowanie	400
Pytania do tekstu	402
Rozdział 14. OSOBOWOŚĆ NAUCZYCIELA, CECHY NAUCZYCIELA I STRES NAUCZY- CIELA	404
Efektywność nauczyciela	404
Ocena cech nauczyciela	405
Bezpieczeństwo emocjonalne nauczyciela	407
Postawy nauczyciela	408
Style nauczyciela	409
Wartość nauczycielskiego mówienia	410
Różnorodność metod nauczania	412
Stres nauczyciela	413
Jak uporać się ze stresem	415
Pytania do tekstu	418